

Ár 2013, föstudaginn 22. mars, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 200/2012:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 20. desember 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 20. desember 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. desember 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 16. janúar 2013. Var bréfið sent sóknaraðila og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 7. febrúar 2013.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 8. og 15. og 22. mars 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 25. nóvember 2005 var skjalið „Yfirlýsing um sjálfskuldarábyrgð vegna A kreditkorta“ undirritað. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð að fjárhæð allt að kr. 2.500.000 á kreditkorti B. Staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni bæklings C um sjálfskuldarábyrgðir. Gerði hún sér grein fyrir í hverju ábyrgð hennar væri fólgin og taldi hana samræmast greiðslugetu sinni. Hafði hún einnig kynnt sér fjárhag kreditkortshafa og taldi kortaútgáfuna samrýmast greiðslugetu hans.

Þann 1. júní 2010 var ofangreind ábyrgð endurnýjuð. Sjálfskuldarábyrgðin náði til fjárhæðar allt að kr. 2.500.000. Gilti sjálfskuldarábyrgðin í fjögur ár frá og með útgáfudegi. Staðfesti sóknaraðili með undirskrift sinni að hafa kynnt sér efni bæklings C um sjálfskuldarábyrgðir. Gerði hún sér grein fyrir í hverju ábyrgð hennar væri fólgin og teldi hana samræmast greiðslugetu sinni. Staðfesti sóknaraðili enn fremur að hafa kynnt sér fjárhag kreditkortshafa og að hún teldi kortaútgáfuna samrýmast greiðslugetu hans.

Þann 1. júní 2010 skrifaði sóknaraðili undir skjalið „Upplýsingar til ábyrgðarmanna“. Í skjalinu komu m.a. fram upplýsingar um eðli ábyrgðar og hvað fælist í því að vera sjálfskuldarábyrgðarmaður. Einnig kom eftirfarandi fram: „C

metur hæfi lántaka til að standa í skilum við skuldbindingar sínar, gerir svokallað greiðslumat og mun með skriflegum hætti ráða ábyrgðarmanni frá því að gangast í ábyrgð ef greiðslumat bendir til þess að lántaki geti ekki efnt skuldbindingar sínar eða ef aðstæður ábyrgðarmannsins gefa tilefni til. C mun senda ábyrgðarmanni tilkynningu skriflega eins fljótt sem kostur er um vanefndir lántaka.“ Óumdeilt er að varnaraðili sendi enga slíka tilkynningu til sóknaraðila.

Þann 31. júlí 2012 sendi sóknaraðili C tölvupóst þar sem hún lýsti þeirri skoðun að hún teldi umrædda sjálfskuldarábyrgð á kreditkorti B ekki gilda. Starfsmaður C svaraði þann 13. ágúst 2012 og kvaðst hafa haft samband við lögfræðideild varnaraðila þar sem ábyrgðin var metin gild.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 20. desember 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð fyrir skuld B að fjárhæð kr. 2.500.000 falli niður. Sóknaraðili telur umrædda ábyrgð ekki gilda þar sem ekki hafi verið farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem sóknaraðili hafi ekki getað kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hún hafi gengist í ábyrgðina. Sóknaraðili kveðst aldrei hafa séð greiðslumat og hafi hún aldrei óskað eftir því skriflega að slíkt mat færi ekki fram. Þá hafi ekki verið farið eftir 3. gr. samkomulags um notkun sjálfskuldarábyrgða frá 1998.

Sóknaraðili kveðst telja miðað við þær upplýsingar sem hún hafi í dag að skuldari hafi ekki getað staðist greiðslumat við undirskrift ábyrgðar sinnar og þar af leiðandi hafi C átt að vara hana við þeim möguleika að skuldari gæti ekki efnt skuldbindingar sínar.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að við skoðun á fyrirliggjandi gögnum sé ljóst að sóknaraðili hafi verið fullupplýst um þau atriði sem tilgreint sé að liggja skuli fyrir skv. lögum nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn, sbr. 4. og 5. gr. Sóknaraðili hafi staðfest að hún hafi kynnt sér efni þeirra skjala sem innihaldi upplýsingar sem liggja eigi fyrir skv. 4. og 5. gr. framangreindra laga. Gögnum þeim sem sóknaraðili hafi kynnt sér sé ætlað að uppfylla þær skyldur sem lög nr. 32/2009 leggi á herðar lánveitendum.

Til að ítreka framangreint telur varnaraðili rétt að fara yfir þær upplýsingar sem fram komi í skjölunum sem ætlað sé að uppfylla kröfur laganna. Í skjalinu „Yfirlýsing um sjálfskuldarábyrgð vegna korta C“ komi eftirfarandi fram: Til hvaða krafna ábyrgðin taki, þ.e. allar kröfur sem rekja meggi til notkunar á kreditkortum sem og hvers konar heimilaða skuldfærslu á kortareikningi korthafans, þ.m.t. vaxta, verðbóta, dráttarvaxta og alls kostnaðar af innheimtu kröfunnar; Hámarksfjárhæð ábyrgðarinnar; Gildistími ábyrgðarinnar; Ef vanskil verði af hálfu korthafa sé C heimilt að innheimta hjá sjálfskuldarábyrgðarmanninum þá fjárhæð sem skuldinni nemi allt að hámarki því sem tilgreint sé í yfirlýsingunni að viðbættum vöxtum og innheimtukostnaði; Hvar leysa meggi ágreiningsmál út af sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingunni; Að ábyrgðarmaður hafi kynnt sér efni bæklinga C

um sjálfskuldarábyrgðir og að hún geri sér grein fyrir í hverju ábyrgðin sé fólgin og að ábyrgðarmaður telji hana samræmast greiðslugetu sinni. Að auki hafi ábyrgðarmaður staðfest í yfirlýsingunni að hún hafi kynnt sér fjárhag kreditkorthafa og að hún teldi kortaútgáfuna samrýmast greiðslugetu hans. Í skjalinu „Upplýsingar til ábyrgðarmanna“ komi eftirfarandi fram: Upplýsingar um inntak þess að vera ábyrgðarmaður; Upplýsingar um að greiðslugeta lántaka hafi verið metin og ef niðurstaðan væri sú að lántakinn gæti ekki staðið í skilum við skuldbindingu sína þá muni C tilkynna ábyrgðarmanni það skriflega og ráða ábyrgðarmanninum frá því að gangast í ábyrgðina; Upplýsingar um að ábyrgðarmanni sé heimilt að verða sér úti um ábyrgðartryggingu í stað ábyrgðar og sé honum líka heimilt að segja upp ábyrgð sinni en hann sé í ábyrgð fyrir þeirri skuldbindingu sem komin sé hjá korthafa.

Varnaraðili bendir á að framangreind yfirferð sýni að allar þær kröfur sem 4. og 5. gr. laga nr. 32/2009 setji séu uppfylltar með ofangreindum skjölum. Greiðslumat hafi verið framkvæmt og hafi ábyrgðarmaður kynnt sér það og staðfest að það hafi hún gert með því að rita undir ofangreind skjöl. Hvað varði greiðslumatið þá hafi þar til bærar stofnanir ákveðið að gefa ekki út fastákveðnar reglur um það hvaða gögn skuli liggja til grundvallar greiðslumati. Greiðslumat C hafi m.a. byggt á Vanskilaskrá CreditInfo, viðskiptasögu korthafans hjá C, ferilskrá um viðskipti við aðrar fjármálastofnanir m.t.t. skuldbindinga og vanskila, eignastöðu og veðbandayfirliti. Álíka staðfestingu á því að ábyrgðarmaður hafi kynnt sér greiðslumat og um ræði í máli þessu hafi verið talin fullnægjandi í dómi Hæstaréttar í máli nr. 141/2012. Þannig sé ljóst að staðfesting álíka þeirri sem liggja fyrir í máli þessu sé fullnægjandi sönnunargagn til að sýna fram á að greiðslumat hafi verið framkvæmt.

Varnaraðili telur ljóst af fyrirliggjandi gögnum og ofangreindri umfjöllun að ábyrgðarveitingin hafi verið í samræmi við þær reglur sem gilt hafi um ábyrgðarveitingu á þeim tíma. Komi hins vegar til þess að úrskurðarnefndin telji að ekkert greiðslumat hafi verið framkvæmt og að ábyrgðarmaður hafi ekki verið upplýstur um fjárhagsleg málefni korthafans þrátt fyrir að hafa staðfest að hún hafi kynnt sér fjárhag korthafans þá vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 213/2012. Telji úrskurðarnefndin að ekkert greiðslumat hafi farið fram þá séu aðstæður þessa máls og dóms Hæstaréttar álíka enda hafi sóknaraðili ekki sýnt fram á að skilyrði 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa séu uppfyllt og því sé engin ástæða til að fella ábyrgðina niður.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila, dags. 1. júní 2010, á kreditkorti B.

Þegar sóknaraðili gekkst í umþrætta ábyrgð voru í gildi lög nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn, en gildistími ábyrgðar, dags. 25. nóvember 2005 var fjögur ár og ekki liggur fyrir að krafa hafi stofnast á hendur ábyrgðarmanni innan gildistíma ábyrgðarinnar, sbr. skilmála ábyrgðaryfirlýsingarinnar. Því rann sú ábyrgð út þann 25. nóvember 2009.

Lög nr. 32/2009 gilda um lánveitingar stofnana og fyrirtækja þar sem ábyrgðarmaður gengst í ábyrgð til tryggingar efnudum lántaka, sbr. 1. mgr. 2. gr. laganna en samkvæmt 2. mgr. sömu greinar er með ábyrgðarmanni m.a. átt við einstakling sem gengst persónulega í ábyrgð til tryggingar efnudum lántaka enda sé

ábyrgðin ekki í þágu atvinnurekstrar ábyrgðarmanns eða í þágu fjárhagslegs ávinnings hans.

Samkvæmt 4. gr. laga nr. 32/2009 skal lánveitandi meta hæfi lántaka til að standa í skilum með lán þar sem ábyrgðarmaður gengst í ábyrgð til tryggingar efnudum lántaka. Greiðslumat skal byggt á viðurkenndum viðmiðum. Þá segir í 5. gr. laganna að fyrir gerð ábyrgðarsamnings skuli lánveitandi upplýsa ábyrgðarmann skriflega um þá áhættu sem ábyrgð sé samfara. Í því felist m.a. að veita upplýsingar um greiðslugetu lántaka, sbr. b-liður 1. mgr. 5. gr. Með gildistöku laganna urðu að þessu leyti nokkrar breytingar á skyldum lánveitanda, en samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var aðeins mælt fyrir um að ábyrgðarmaður gæti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats. Lagaskyldu lánveitanda til að veita upplýsingar um greiðslugetu lántaka verður ekki fullnægt með því að gera ábyrgðarmanni að skrifa undir skjal með stöðluðum texta þar sem ábyrgðarmanni er tilkynnt um að lánveitandi meti hæfi lántaka til að standa í skilum við skuldbindingar sínar og að hann geri svokallað greiðslumat eða með því að gera ábyrgðarmanni að skrifa undir að hann hafi kynnt sér fjárhag kreditkorthafa og að ábyrgðarmaður sjálfur telji kortaútgáfuna samrýmast greiðslugetu korthafa. Í athugasemdum með 5. gr. frumvarps til laga nr. 32/2009 kemur eftirfarandi fram: „*Markmiðið með greininni er að ábyrgðarmaður geri sér grein fyrir þeirri fjárhagslegu áhættu sem hann undirgengst samfara undirritun ábyrgðarsamnings. [...] Aðalatriðið við skýringu á því hvort lánveitandi hafi uppfyllt skyldu sína er komin undir því hvort upplýst hafi verið um öll þau atriði sem áhrif geta haft á áhættumat ábyrgðarmanns. Vanræksla lánveitanda við samningsgerð getur leitt til þess að ábyrgðarmaður sé ekki bundinn við samning sinn, a.m.k. ekki ef vitneskja um atriði sem hefði getað haft áhrif á ákvörðun ábyrgðarmanns um að takast á hendur ábyrgð. Sönnunarbyrðin um að vanræksla hafi engin áhrif haft á ákvörðun ábyrgðarmanns um að takast á hendur ábyrgð hvílir á lánveitanda.*“

Túlka verður ákvæði b-liðar 1. mgr. 5. gr. laga nr. 32/2009 með vísan til athugasemda í greinargerð, þannig að með því sé gerð krafa um að fyrir liggja mat á greiðslugetu skuldara sem lánveitandi skuli upplýsa ábyrgðarmann um.

Í máli því sem nú er um rætt liggja ekki fyrir nein gögn um að varnaraðili hafi metið greiðslugetu B, eiganda þess kreditkorts sem sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir. Verður því að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram. Eins og að framan er rakið breytir staðlaður texti á ábyrgðaryfirlýsingunni og skjalinu „Upplýsingar til ábyrgðarmanna“ um að C geri svokallað greiðslumat og muni með skriflegum hætti ráða ábyrgðarmanni frá því að gangast í ábyrgð ef greiðslumat bendir til þess að lántaki geti ekki efnt skuldbindingar sínar eða ef aðstæður ábyrgðarmanns gefa tilefni til, ekki því að af gögnum málsins verður ekki ráðið að greiðslumat hafi verið framkvæmt. Samkvæmt 4. og 5. gr. laga nr. 32/200 var varnaraðila skylt að framkvæma greiðslumat og kynna ábyrgðarmanni tölulegar forsendur þess. Verður varnaraðili að bera hallann af því að greiðslumat fór ekki fram og því er óvíst hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir B eftir að hafa kynnt sér matið.

Ekki verður fallist á vísan varnaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 141/2012, en í því máli lá fyrir að greiðslumat hafði verið framkvæmt og niðurstöður þess kynntar ábyrgðarmanni. Eins og að framan er rakið er sú ekki aðstaðan í máli þessu.

Varnaraðili vísar kröfu sinni til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 213/2012. Dómur meirihluta Hæstaréttar í máli nr. 213/2012 er afdráttarlaus um að lög nr. 32/2009 geyma engar heimildir til að mæla fyrir um ógildi samnings vegna

Þess að ekki var framkvæmt greiðslumat á lántaka, sbr. 4. gr. laganna. Dómurinn girðir hins vegar ekki fyrir að styðja megi ógildingu ábyrgðarsamnings við þau atvik að ekki hafi verið farið eftir ákvæðum laganna, ef sú niðurstaða fær stoð í ógildingarreglum samningaréttar.

Sóknaraðili reisir málatilbúnað sinn á samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og samkomulagi um notkun sjálfskuldarábyrgða, sem eiga raunar ekki við í máli þessu, eins og að framan er rakið.

Samkomulag um úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki er m.a. undirritað af Sambandi íslenskra viðskiptabanka sem forveri varnaraðila var aðili að. Samkvæmt 2. gr. var markmið samningsaðila að með nefndinni væri viðskiptamönnum auðveldað að koma á framfæri kvörtunum vegna viðskipta við fjármálafyrirtæki og fá leyst úr þeim með skjótum og ódýrum hætti. Í samræmi við þetta markmið samningsaðila, þ.m.t. varnaraðila, með nefndinni hefur nefndin í fyrri úrskurðum litið svo á að ekki gildi jafn strangar formreglur í málatilbúnaði fyrir nefndinni og gilda fyrir dómstólum. Í samræmi við markmið nefndarinnar og fyrri úrskurði hennar, sem birtir hafa verið, verður fjallað um kröfu sóknaraðila í samræmi við ógildingarreglur samningaréttar. Vísan varnaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 213/2012 á því ekki við, þar sem meirihluti dómenda taldi réttarfarsreglur standa í vegi fyrir því að krafa áfrýjanda yrði studd við þessar reglur. Myndi gagnstæð niðurstaða ganga þvert gegn fyrrgreindu markmiði úrskurðarnefndarinnar sem varnaraðili er aðili að.

Vanræksla lánveitanda við samningsgerð getur leitt til þess að ábyrgðarmaður sé ekki bundinn við samning sinn. Varnaraðili hefur enga tilraun gert til þess að sýna fram á að áðurnefnd vanræksla við að upplýsa sóknaraðila um mat á greiðslugetu skuldara hafi engin áhrif haft á ákvörðun sóknaraðila um að takast á hendur ábyrgð. Sönnunarbyrði um það hvílir á varnaraðila, sbr. athugasemdir við 5. gr. frumvarps til laga nr. 32/2009, og úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 39/2012. Ekki liggur fyrir að sóknaraðili hafi haft nokkra vitneskju um fjárhagslega stöðu B, eiganda þess kreditkorts sem sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir. Varnaraðili er fjármálafyrirtæki sem ekki sinni lagaskyldu til að veita upplýsingar um greiðslugetu lántaka, sbr. lög nr. 32/2009. Gera mátti ríkar kröfur til varnaraðila um sérfræðipekkingu og vönduð vinnubrögð. Þessar kröfur leiða bæði af óskráðum reglum og 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Aðstöðumunur var því með sóknaraðila og varnaraðila.

Þegar allt framangreint er metið, verður að líta svo á að varnaraðili hafi brotið með svo stórfelldum hætti gegn lögboðnum skyldum sínum við gerð ábyrgðarsamnings við sóknaraðila að það væri ósanngjarn af honum að bera samninginn fyrir sig í skilningi 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Verður því ekki hjá því komist að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á kreditkorti B.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, kreditkorti B, er ógild.

Reykjavík, 22. mars 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir